

L' ESTAT DEL BENESTAR: UN MODEL A REVISAR O A EXPORTAR?

JORDI MONREAL

Advocat laboralista

El petit oasi de benestar material –que encara representen els països de l'Europa occidental i que ens permet als que hi vivim ser solidaris amb els pobles, econòmicament no tan afortunats, sense posar en perill els nostres ambiciosos projectes de vida– està en vies de ser engolit pel desert neoliberal. Aquesta mena d'aparell sobreprotector jurídicament conegut com a Estat Social o Estat del Benestar és una forma d'organització social molt recent sorgida a occident una vegada acabada la segona guerra mundial per fer front a la «terrible» amenaça roja. No es tractava de cap projecte revolucionari, sinó d'assuajar les injustícies i desigualtats inherents al sistema capitalista –un sistema molt bo per la producció de béns i serveis però no per la seva distribució equitativa–.

Tanmateix, Catalunya i Espanya, per raons dissortadament òbvies, varen quedar al marge d'aquest progrés el qual, amb Gran Bretanya al capdavant, havia d'acabar per remoure els fonaments de les democràcies occidentals de mercat tot legitimant l'intervencionisme estatal i consagrant al més alt nivell un estol de drets socials que comprenien des de la sanitat pública i universal fins a l'educació gratuïta i de qualitat, passant per un reguitzell de prestacions vitals (desocupació, malaltia, jubilació...)

Cinquanta anys més tard –vint-i-cinc al sud dels Pirineus– aquest estat de coses s'està qüestionant des de les conspícues tribunes del neoliberalisme. El reeixit tatcherisme –basat en el determinisme econòmic i el pensament únic– i la caiguda del socialisme real han conduït a l'exaltació de la lògica d'organització social i econòmica representada pel model americà: Estats Units, un model «exemplar» en cohesió social, té un 15% de pobres (el doble que Europa), una població penitenciària elevadíssima i més de 40 milions de persones que no tenen dret a la seguretat social ni la sanitat.

Si ens centrem en el cas espanyol, l'efecte del desmantellament de l'estat del benestar, de ben segur, pot tenir conseqüències devastadores. No hem d'oblidar que els indicadors ibèrics estan, malgrat el que ens

estan venent les maquinàries de màrqueting de la propaganda oficial, molt lluny dels estàndards de benestar europeu; el retard històric que patim i que no es pot ignorar és evident quan ens comparem amb els socis del nord. Sense anar més lluny, la renda per càpita no arriba al 75% de la mitjana europea, amb uns salaris que després de Grècia i Portugal, són els més baixos d'Europa i que en termes reals no arriben a la meitat dels existents a Dinamarca, Luxemburg o l'Alemanya exoccidental.

Les xifres també demostren que l'assalariat espanyol treballa, de mitjana, unes 70 hores més l'any que la mitjana europea, que la taxa de temporalitat triplica la dels nostres veïns i que el nombre d'accidents de treball és el doble que a qualsevol altre país de la Unió. Al seu torn, per compensar aquests desavantatges l'administració espanyola destina a la despesa en protecció social –en relació al PIB– sis punts menys que al mitjana de la Unió, amb unes pensions i prestacions socials de quantitat ridícula.

Tot plegat dibuixa un escenari en el qual la convergència amb Europa és encara avui un desideràtum. Espanya continua tenint els pitjors indicadors econòmics de la Unió mentre l'actual cicle de bonança econòmica del país no s'està aprofitant per invertir aquesta tendència. És alarmant veure com els beneficis de l'actual creixement no s'estan repartint justament, ans el contrari, estan quedant en mans d'una elit gens representativa de la majoria de la població; com ho demostra el fet que el sistema tributari vigent situa el centre de gravetat fiscal en els impostos indirectes –aquells que no distingeixen en la seva aplicació entre pobres i rics–.

Per la seva banda, el recent procés liberalitzador de l'economia també premia els subjectes més ben situats socialment –Corporacions i grans empreses en perenne procés de transformació i concentració amb explosió de beneficis i creixements exponencials per al gaudi d'uns pocs privilegiats–. A l'altra banda, es troben treballadors acomiadats o en condicions de treball més precàries i consumidors que han vist com la nepotica

liquidació del patrimoni públic, construït amb l'esforç de tots, no s'ha traduït en una baixada del preu dels béns i serveis i sí en una constant carrera especulativa amb la borsa com a àgora paradigmàtica de la nova economia virtual.

Tot plegat ens convida a la reflexió, pas previ a la consciència, per veure que de seguir així, tants anys de sacrifici, tants anys de lluita per assolir uns nivells de benestar esperençadors no són renunciabls sinó que són un dret a estendre al conjunt de la comunitat internacional –respectant el tarannà propi de cada

poble– perquè almenys des de la perspectiva del benestar material tots tinguem la nostra oportunitat. Naturalment aquesta manera europea d'entendre i veure la societat, si se'ns permet i sense imposicions, es contraposa clarament a l'«american way of life» i a les seves conegudes conseqüències d'entendre el món com un gran mercat. Al capdavant parlem d'una concepció de la vida que creu fermament que l'home no està al servei de l'economia sinó que aquesta està al servei de l'home i el seu benestar.

LES ONG, UNA EINA DE FUTUR

JOAN GOMIS

Les ONG, de les quals ara se'n parla tant, no existien entre nosaltres a començament dels anys vuitanta o bé, quan existien, no portaven aquest nom.

El nom va ser inventat fa temps, en un document tan important com la Carta Fundacional de Nacions Unides, el 1945. Allà, en un raconet, es parlava d'Organitzacions No Governamentals de caràcter internacional, que podien tenir un estatut consultiu a Nacions Unides.

En realitat, les coses van començar abans d'aquest bateig. I la raó era que, partits polítics i institucions públiques, acusaven déficits notables en el respecte i la protecció de drets humans. Aleshores van anar sortint entitats de la societat civil per cobrir aquest déficit.

I així continuà, i així continua, amb una notable florida d'ONG, al Nord i al Sud. Les seves característiques fonamentals són: ser independents de governs, no tenir afany de lucre, posseir una certa dimensió de voluntariat i treballar en el camp dels drets humans. Es podria afegir, i em sembla bé, que tinguin una voluntat transformadora de millora de la societat.

Encara que les més esmentades com a ONG són les de desenvolupament, no són pas les úniques. A més, hi ha les ONG de pau, les ONG de drets humans, les ONG de treball social i les ONG de medi ambient. El conjunt forma una mena de cos nou, cada cop més influent i nombrós, sense el qual ja no s'entendrien les societats actuals.

Penso que les ONG són una realitat obertament positiva. Tenen unes funcions de denúncia de injustícies i d'errors, unes funcions de pressió als governs, unes funcions de

proposades de noves accions, i la realització de moltes iniciatives concretes en el camp que treballen.

Però també, com passa arreu, tenen perills i limitacions. El principal perill crec que és la domesticació davant les dificultats diverses, i que vagin perdent el seu vigor transformador. L'altre perill són les seves limitacions: la majoria de les ONG són petites o mitjanes a tot estirar i han de lluitar contra els grans poders econòmics i polítics.

Però, quan aconsegueixen superar perills i limitacions, poden ser una eina utilíssima en la tasca per la justícia, la llibertat i en general el respecte veritable dels drets humans. És una manera nova de fer política, una política que no vol governar, però sí influir i transformar. Cal apostar a favor de les ONG.

A Catalunya han tingut una notable florida des dels primers anys, i existeixen federacions d'ONG de desenvolupament, de drets humans i de pau, útils per a tasques conjuntes i també per aprofitar sinèrgies entre elles. Les ONG acostumen a tenir una consciència internacionalista i entre nosaltres van rebre una bona empenta amb el contacte amb els pobles de diversos països, especialment de Centreamèrica. Vam ser molts que allí vam aprendre la primera lliçó, la de treballar pels drets d'unes persones concretes.

Tot això és un resum d'allò que he tractat de dir a «ONG, una nova manera de fer política». No hi havia encara cap llibre en català sobre el tema de les ONG, i em va agradar escriure'l. L'ha editat Pagès Editors. Si us és útil, n'estaré ben content.

